

דף ק.

עין משפט א.

ח"מ סימן רכג סעיף א

א. המחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדיין הפרה בביתו וילדה, וטען בעל הפרה שילדה קודם הקנין ובעל החמור אומר שילדה אחרי משיכת החמור^ה. אפי' אם הלוקח טוען ברי והמוכר טוען שמא^ו על הלוקח להביא ראיה, ואפי' אין הפרה ברשות המוכר אלא עומדת באגם^ז, ואם לא הביא ראיה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת חפץ^ח ואם ההכחשה ביניהם על ולד שפחה ישבע בעל השפחה^ט היסת. ואם הלוקח הוא המוחזק^י על המוכר להביא הראיה.

ה. ממשנה בב"מ ק' ע"א והגמ' מעמידה דברי המשנה דיחלוקו כסומכוס כדין ממון המוטל בספק. והרמב"ם בפ"כ ממכירה הלכה י' והרי"ף פסקו כחכמים דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ובפעמוני זהב תמה דכאן סתם מר"ן דהמוכר שפחה או פרה בסתם, עובר נמכר עמה, ובסי' ר"כ סעיף י' פסק דבאומר שפחה או פרה מעוברת, בזה נמכר העובר עמה. וכתב דאין לפרש דכאן אמר לו פרה או שפחה מעוברת אני מוכר לך דא"כ במאי פליגי הלוקח והמוכר הרי המוכר מודה שמכר לו העובר ואין משנה מתי ילדה אותו קודם משיכה או אח"כ וע"כ במוכר סתם. והגם שמצא בט"ז שעמד בקושיא זו כתב דתירוצו לא מיישב עדיין דעת מר"ן שפסק סברת הרמב"ם דאין העובר נמכר כי אם באומר מעוברת אני מוכר לך וכך פסק בסי' ר"כ שם. וע"כ הסיק שכאן איירי במוכר פרה או שפחה לחבירו כמות שהיא עתה אם מעוברת יקח אותה עם עוברת ואם כבר ילדה יקח אותה לבדה, ואחר שנהיה המקח נפלה מחלוקת ביניהם ע"כ ועיין בנתיבות המשפט על דברי הט"ז ובפ"ת ס"ק א'.

ו. והסמ"ע בס"ק ב' תמה דמה המחבר צריך לכתוב בסעיף ב' בשניהם טוענים בשמא דק"ו הוא אם כאן המוכר טוען בשמא והלוקח בברי ובכל זאת המוציא מחבירו עליו הראיה ק"ו בשניהם בשמא. ע"כ תירץ שכאן בסעיף א' שהלוקח טוען ברי מיירי שהפרה ברשות המוכר. ומה שמסיים אפי' עומדת באגם מיירי בברי וברי וקמ"ל דבזה כו"ע מודים דהמוציא מחז"ה. ובסעיף ב' בשניהם בשמא בעומדת באגם. ועיין בט"ז מה שפירש.

ז. והש"ך בס"ק ג' כתב דה"ה בר"ה.

ח. דהוי כמודה במקצת שתובע ממנו הפרה והולד והוא מודה לו רק בפרה, ואפי' שזה הילך, מ"מ לאו הילך גמור לכן תיקנו שבועה חמורה, או מטעם שלא יהיה כל אחד ואחד הולך ותוקף בטלית חבירו כמו בשנים או חזין בטלית. סמ"ע ס"ק ג'.

ט. כיון שעבד כנעני נקנה בכסף, וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ואפי' היא בבית הבעלים. מקידושין כ"ב ע"ב.

והטעם דנשבע היסת בולד שפחה כיון שאין נשבעין על העבדים שבועה חמורה כמ"ש המחבר בסי' צ"ה סעיף א'.

י. דחזקתו עדיפא מחזקת מרא קמא ואמרינן בזה המע"ה. סמ"ע ס"ק ה'. דחזקת ממון עדיף, מחזקת מרא קמא.

עין משפט ב.

הו"מ סימן רכג סעיף ד

ד. היו לו ב' שדות גדולה וקטנה, או עבד גדול וקטן והלוקח אומר גדולה לקחתי והמוכר אומר קטנה מכרתי, על הלוקח להביא ראיה^ב, או ישבע המוכר היסת שלא מכר אלא עבד או שדה הקטן, ואם היתה הודאה במקצת ישבע שבועת התורה על המטלטלין ויגלגל עליו הקרקע והעבד.

עין משפט ג.

הו"מ סימן רכג סעיף א.ב.

א. המחליף פרה בחמור ומשך בעל הפרה את החמור ועדיין הפרה בביתו וילדה, וטען בעל הפרה שילדה קודם הקנין ובעל החמור אומר שילדה אחרי משיכת החמור^ל. אפי' אם הלוקח טוען ברי והמוכר טוען שמא^מ על הלוקח להביא ראיה, ואפי' אין הפרה ברשות המוכר אלא

ובביאורים כתב אפי' שהלוקח טוען שמא כיון דחזקת מעוברת מסייע ללוקח המע"ה.
ב. ממשנה בב"מ ק' ע"א והעמידו בגמ' שאירי שעבד גדול בכסותו מכרתי לך ושדה גדולה בעומריה, והשני מודה בעבד קטן בכסותו ומדין גילגול שבועה חייב לישבע גם על העבד והשדה בעצמם. אבל המחבר אירי כשאינו טוען עליו עבד בכסותו שאז אין נשבעין עליו אלא היסת ע"כ כתב היסת.

וכתב בסמ"ע ס"ק ט' דעבד וכסותו ע"כ לא מיירי שהכסות היא מלבוש ובגד דא"כ הו"ל שני מינים גדול וקטן והוי כטענו חיטים והודה לו בשעורין שאין כאן מודה במקצת, אלא עבד בכסותו היינו יריעת בד של ו' אמה הראוי לעשות ממנה מלבוש לעבד גדול והוא הודה לו בג' אמות שראוי לעשות בזה בגד לעבד קטן ואז הוי מודה במקצת בכסות ודו"ק.

ל. ממשנה בב"מ ק' ע"א והגמ' מעמידה דברי המשנה דיחלוקו כסומכוס כדין ממון המוטל בספק. והרמב"ם בפ"כ ממכירה הלכה י' והרי"ף פסקו כחכמים דהמוציא מחבירו עליו הראיה.

ובפעמוני זהב תמה דכאן סתם מר"ן דהמוכר שפחה או פרה בסתם, עוברת נמכר עמה, ובסי' ר"כ סעיף י' פסק דבאומר שפחה או פרה מעוברת, בזה נמכר העובר עמה. וכתב דאין לפרש דכאן אמר לו פרה או שפחה מעוברת אני מוכר לך דא"כ במאי פליגי הלוקח והמוכר הרי המוכר מודה שמכר לו העובר ואין משנה מתי ילדה אותו קודם משיכה או אח"כ וע"כ במוכר סתם. והגם שמצא בט"ז שעמד בקושיא זו כתב דתירוצו לא מיישב עדיין דעת מר"ן שפסק סברת הרמב"ם דאין העובר נמכר כי אם באומר מעוברת אני מוכר לך וכך פסק בסי' ר"כ שם. וע"כ הסיק שכאן אירי במוכר פרה או שפחה לחבירו כמות שהיא עתה אם מעוברת יקח אותה עם עוברת ואם כבר ילדה יקח אותה לבדה, ואחר שנהיה המקח נפלה מחלוקת ביניהם ע"כ ועיין בנתיבות המשפט על דברי הט"ז ובפ"ת ס"ק א'.

מ. והסמ"ע בס"ק ב' תמה דמה המחבר צריך לכתוב בסעיף ב' בשניהם טוענים בשמא דק"ו הוא אם כאן המוכר טוען בשמא והלוקח בברי ובכל זאת המוציא מחבירו עליו הראיה ק"ו בשניהם בשמא. ע"כ תירץ שכאן בסעיף א' שהלוקח טוען ברי מיירי שהפרה ברשות

עומדת באגם^ג, ואם לא הביא ראייה ישבע המוכר על ולד הפרה בנקיטת חפץ^ב ואם ההכחשה ביניהם על ולד שפחה ישבע בעל השפחה^ע היסת. ואם הלוקח הוא המוחזק^ב על המוכר להביא הראיה.

ב. המוכר אומר איני יודע מתי ילדה והלוקח ג"כ אומר איני יודע, אם אינה ברשות אחד מהן, על הלוקח להביא ראייה^ז. וי"א שיחלוקן^ק.

הגה: וי"א אפי' התובע טוען ברי^ד והנתבע שמא. על הלוקח להביא ראייה.

המוכר. ומה שמסיים אפי' עומדת באגם מיירי בברי וברי וקמ"ל דבזה כו"ע מודים דהמוציא מחצ"ה. ובסעיף ב' בשניהם בשמא בעומדת באגם. ועיין בט"ז מה שפירש. ג. והשי"ך בס"ק ג' כתב דה"ה בר"ה.

ד. דהוי כמודה במקצת שתובע ממנו הפרה והולד והוא מודה לו רק בפרה, ואפי' שזה הילך, מ"מ לאו הילך גמור לכן תיקנו שבועה חמורה, או מטעם שלא יהיה כל אחד ואחד הולך ותוקף בטלית חבירו כמו בשנים אוחזין בטלית. סמ"ע ס"ק ג'.

ה. כיון שעבד כנעני נקנה בכסף, וכשנתן המעות נקנית לו השפחה ואפי' היא בבית הבעלים. מקידושין כ"ב ע"ב.

והטעם דנשבע היסת בולד שפחה כיון שאין נשבעין על העבדים שבועה חמורה כמ"ש המחבר בסי' צ"ה סעיף א'.

ו. דחזקתו עדיפא מחזקת מרא קמא ואמרינן בזה המע"ה. סמ"ע ס"ק ה'. דחזקת ממון עדיף, מחזקת מרא קמא.

ז. ובביאורים כתב אפי' שהלוקח טוען שמא כיון דחזקת מעוברת מסייע ללוקח המע"ה. חכמים בב"מ ק' ע"א, ואם לא הביא ראייה מעמידים הממון בחזקת בעליו. וכתב הסמ"ע בס"ק ו' דלכאורה היה נראה שגם אם הלוקח טוען שמא, אם אין לו ראייה ישאר הממון בחזקת מרא קמא אפי' בלא שבועה. ורק בטוען הלוקח בברי נשבע הנתבע (ועיין בסמ"ע ס"ק ז'). ובזה מיושב מדוע מר"ן חזר על הדברים ממה שכבר כתב בסעיף א'. אלא שלפ"ז לא היה לרמ"א לכתוב ע"ז וי"א אפי' התובע טוען בברי שבזה אין חולק שאינו נוטל המוכר אלא בשבועה והט"ז פירש בדרך אחרת, ע"ש.

ק. רמב"ם פ"כ ממכירה הלכה י"א וכתב ה"ה דאולי הרמב"ם סובר דכשעומדת באגם אפי' רבנן מודו דיחלוקן אבל אין משמעות הסוגיא כן וסיים בצ"ע, והב"ח כתב שהי"א זו סברת הרי"ף ושכן עיקר. ובביאורים בס"ק ג', כתב דשאני כאן לרי"ף ורמב"ם דיחלוקן כיון שיש ללוקח חזקת מעוברת שסופה ללדת.

ר. אפי' ביד הלוקח והוא נתבע והתובע המוכר טוען בברי, והלוקח שהוא המוחזק טוען שמא, חזקתו לאו כלום כיון שטוען בשמא ועליו להביא ראייה, כך פירש בביאורים ס"ק ו' דברי הרמ"א.

עין משפט ד.

הו"מ סימן צה סעיף א

א. אלו דברים שאין נשבעין עליהם מן התורה **ש**. קרקעות **ה**, עבדים **א**, שטרות **ב** והקדשות וכן נכסי גויים **ג**, בין שבועת מודה במקצת או כופר הכל ועד אחד מעיד שחייב, בין שבועת השומרים **ד** ואפי' פשעו **ה** בהם או אבדו פטורים מלשלם בין אם הוא שומר חינם בין אם הוא שומר שכר או שואל **ו**. אבל שבועת היסת **ז** נשבעים אפי' על דברים אלו, וכן ע"י גלגול נשבעים עליהם.

ב. הקדשות שאמרו שאין נשבעים עליהם דוקא הקדש גבוה, אבל הקדש לעניים **ח** או לביהכנ"ס או לס"ת וכיוצא בזה נשבעים עליהם כמו שנשבעים על נכסי הדיוט.

ש. משנה שבועות מ"ב ע"ב, ומציעא נ"ו ע"א. רמב"ם ריש פ"ה מטוען והטור, דשבועה דרבנן משביעין.

ת. אפי' של חוצה לארץ כ"כ הראב"ד.

א. ולענין עבד עברי אם גם הוא נקרא קרקע שאין נשבעים עליו, עיין ש"ך בס"ק י"ח, ולקמן בסי' רכ"ז סעיף ל"ג ובסמ"ע שם ס"ק ס'.

ב. פירוש שתבעו הפקדתי בידך ב' שטרות שסכום כל אחד כך וכך, ותחזיר לי השטרות, והוא מודה באחד וכופר בשני פטור, דכתיבת יד פטור משבועה אבל אם תבעו דמי השטרות הו"ל כאילו תבעו מנה לי בידך והודה לו במקצת דחייב שבועה דאורייתא בתבעו בכתב ידו, ואם תבעו מנה חמשים בע"פ וחמשים בשטר, ומודה לו בחמשים של השטר וכופר בנ' שבע"פ, כשם שאין נשבעין על כפירת קרקעות כך אין נשבעים על הודאת שיעבוד קרקעות כמו שמבואר בסי' ס"ט וסי' פ"ח סעיף כ"ח. סמ"ע ס"ק ג'.

ג. כן הוא במכילתא בפ' משפטים פרשה ט"ו "כי יתן איש אל רעהו ולא להקדש ולא לאחרים וגוי לאו רעהו. והביאה הגאון.

ד. אפי' נאבד ותובע דמיו, מ"מ כיון שבתחילת השמירה היה כקרקע פטור, כ"כ בש"ך ס"ק ב'.

ה. טור וכ"כ הרא"ש בשבועות פ"ו סי' כ"ד, וכן דעת הרי"ף והר"ן בשם הר"י הלוי וה"ה בשם הרמב"ן והרשב"א, דכתבו שפושע לאו מזיק הוא, שהרי פשיעה בבעלים פטור, ומזיק חייב וזו דעת הראב"ד בהשגות. והש"ך בס"ק ג' כתב דהעיקר כהרמב"ם דבפשיעה חייב.

ו. ואם התנה לשלם הכל לפי תנאו ועיין בסי' ס"ו סעיף מ'. כ"כ הרמב"ם בהלכות שכירות פ"ב. ורמ"א. והיינו שהתנה בקנין כ"כ בסמ"ע ס"ק ו' ובקצות ס"ק ב'.

ז. ה"ה שבועת המשנה כגון שבועת שותפין או שבועת הנוטלין, סמ"ע ס"ק ז'.

ח. פירוש מעות שיש לעניי העיר קיצבה בהם דהקדשות אלו דינם כנכסי הדיוט וכמו שכתבו הטור והמחבר בסי' רי"ב. והיום כל הקדש יש לו דין חולין דאין לנו הקדש לבדק הבית ואינו אלא לצדקה כ"כ הטור שם. אבל אם הוא ממון שאין לו קיצבה פטור משום ממון שאין לו תובעין כמבואר בסי' ש"א סעיף ו'. סמ"ע ס"ק ח'.

הגה: י"א ט דדבר שתלוש ואח"כ חברו בקרקע לאו כקרקע דמי ונשבעים עליו, ויש חולקין י, וע"כ אם שאל בית כ ונשרף עם כל הדברים הקבועים בו פטור מלשלם.

דף ק:

ח"מ פימן רכג פעיף ב.ג.

עין משפט א.

ב. המוכר אומר איני יודע מתי ילדה והלוקח ג"כ אומר איני יודע, אם אינה ברשות אחד מהן, על הלוקח להביא ראיה ל. וי"א שיחלוקו מ.

הגה: וי"א אפי' התובע טוען ברי ו והנתבע שמא. על הלוקח להביא ראיה.

ט. טור בשם בעל העיטור.

י. מרדכי פ' שבועת הדיינים.

כ. אע"פ ששואל חייב באונסין כאן פטור דדינו כקרקע. וכתב הש"ך ס"ק ח' דנראה מדברי הרמ"א דלי"א אלו אפי' בית הו"ל תלוש ולבסוף חברו לענין שבועת השומרין, ומשמע ליה כן מדברי העיטור, אבל לענ"ד נראה דהעיטור לא דיבר אלא בכותל בנין, אבל בית הו"ל קרקע, והביא עוד כמה פוסקים שכתבו בפשטות דאם שאל בית ונשרף פטור משום דאין דין שומרים בקרקע וכתב הכי נקטינן ע"ש. ועיין בקצות ס"ק ג' מש"כ על דברי הש"ך.

ל. כחכמים בב"מ ק' ע"א, ואם לא הביא ראיה מעמידים הממון בחזקת בעליו. וכתב הסמ"ע בס"ק ו' דלכאורה היה נראה שגם אם הלוקח טוען שמא, אם אין לו ראיה ישאר הממון בחזקת מרא קמא אפי' בלא שבועה. ורק בטוען הלוקח בברי נשבע הנתבע (ועיין בסמ"ע ס"ק ז'). ובזה מיושב מדוע מר"ן חזר על הדברים ממה שכבר כתב בסעיף א'. אלא שלפ"ז לא היה לרמ"א לכתוב ע"ז י"א אפי' התובע טוען בברי שבזה אין חולק שאינו נוטל המוכר אלא בשבועה והט"ז פירש בדרך אחרת, ע"ש.

מ. רמב"ם פ"כ ממכירה הלכה י"א וכתב ה"ה דאולי הרמב"ם סובר דכשעומדת באגם אפי' רבנן מודו דיחלוקו אבל אין משמעות הסוגיא כן וסיים בצ"ע, והב"ח כתב שהי"א זו סברת הרי"ף ושכן עיקר. ובביאורים בס"ק ג', כתב דשאני כאן לרי"ף ורמב"ם דיחלוקו כיון שיש ללוקח חזקת מעוברת שסופה ללדת.

נ. אפי' ביד הלוקח והוא נתבע והתובע המוכר טוען בברי, והלוקח שהוא המוחזק טוען שמא, חזקתו לאו כלום כיון שטוען בשמא ועליו להביא ראיה, כך פירש בביאורים ס"ק ו' דברי הרמ"א.

ג. אם אחד אומר שברשותו ילדה והשני שותק ^א זכה הטוען בולד.

עין משפט ב. חו"מ סימן רכג סעיף א

עיינ לעיל דף ק. עין משפט ג

עין משפט ג. חו"מ סימן פט סעיף א

א. כל הנשבעין שבתורה נשבעין ולא משלמין ^ב, ואלו נשבעין ונוטלים השכיר ^ב, והנגזל ^ב והנחבל, והחנוני על פנקסו ^ב, וכשכנגדו חשוד על השבועה ^ב.

עין משפט ד.ה. חו"מ סימן צה סעיף ב

ג. טענו ענבים העומדים ליבצר או תבואה יבשה העומדת ליקצר, והודה במקצתן וכפר במקצתן, הרי זה נשבע עליהם כשאר המטלטלין ^ב, והוא שאינם צריכים לקרקע, שכל העומד ליבצר הרי הוא כבצור דמי לענין כפירה והודאה ^ב, אבל אם היו צריכים לקרקע הרי הם

ס. מבריייתא ב"מ ק' ע"ב דשתיקה כזאת כהודאה. ובשתק ולבסוף צווח צ"ע. כ"כ בביאורים ס"ק ז'.

ע. משנה שבועות מ"ד ע"ב.

פ. ואם יכול להפך השבועה על בעל הבית כתב הש"ך בס"ק א' דאינו יכול להפך שבועת נקיטת חפץ כי אם היסת, ועוד כתב שם דכל זה מדובר שבעה"ב טוען ברי לי שפרעתין, אבל אם טוען איני יודע אם פרעתין פשיטא דחייב לשלם לשכיר בלי שבועה כלל.

צ. מבואר בסי' צ'.

ק. מבואר בסי' צ"א.

ר. מבואר בסי' צ"ב.

ש. משנה שבועות מ"ב ע"ב וכו' יוסי בר חנינא שם בדף מ"ג ע"א ורמב"ם בפ"ה מטוען הלכה ד', וכתב ה"ה שפסק הרמב"ם כר"מ במשנה דכל העומד לגדור כגדור דמי בכתובות נ"א, וכן כתבו התוס' בשם ר"ח בשבועות מ"ג ע"א ד"ה כבצורות, ומשום שפסקינן בפ' הכונס נ"ט ע"ב כרבי שמעון דאכלה פירות גמורים משלמת פירות גמורים. אבל הש"ך בס"ק ט' כתב שנראה לו עיקר דאינו נשבע גם על פירות העומדות ליבצר דדין קרקע יש להם.

ת. ה"ה לענין קנין כדלקמן בסי' קצ"ג, אבל לענין שומרים אין להם דין מטלטלין כמבואר בסי' ש"א סעיף ה'. ועיינ בביאורים ס"ק א' דבשומרים אפי' טענת מודה במקצת פטור דהוי כקרקע, והש"ך הכריע דלכל מילי דינם כקרקע רק לענין בעל חוב הוי כמטלטלי כיון דלא סמכא דעתיה. ולענין מתנות שכיב מרע עיינ בסי' רנ"ז סעיף ב'.

את הספרים "דף היומי עין משפט על הדף" ו"מנחת אשר", של הרב מ. אלאחד שליט"א אב"ד בירושלים מעוטרים בהסכמותיהם של גדולי ישראל, ניתן להשיג בהוצאת "כתרים" בטלפון 02-5712225 או 0584150477 email: minchat.aaa@gmail.com

כקרקע לכל דבר.

הגה: י"א דהמדובר שתבעו מעות ^א של הענבים או של התבואה ואין כאן הילך, דאם תבעו הענבים או התבואה עצמה והודה במקצת אפי' עומדת להבצר וליקצר הוי הילך ונפטר משבועה. ויש חולקים וסוברים שאם תבעו מעות ענבים אפי' צריכים לקרקע ^ב נקרא שתבעו מטלטלין ונשבעים עליהם. וכאן המדובר שתבעו דוקא ענבים או תבואה, ומה שלא הוי הילך בעומדים להבצר ולהקצר כיון שמודה בקצתן שבצרון ואכלן.

עין משפט ו. חו"מ סימן קסח סעיף ב

ב ג. המוכר זיתיו לעצים, אם פסק לקוץ מיד ^א כל הפירות שיעשו הרי הם לבעל הקרקע, ואם התנה עמו שיקוץ מתי שירצה כל הפירות שיוציאו לבעל העצים.

ב ד. מכר סתם, אם עשו פחות מרביעית לסאה ^ד חוץ מההוצאה הרי אלו של בעל הזיתים, עשו רביעית לסאה חוץ מההוצאה יחלוקו.

עין משפט ז. חו"מ סימן קסח סעיף א

א א. שטף הנהר את זיתיו ושתלם בתוך שדה חבירו, בארץ ישראל משום

- א.** ר"ן בפ' שבועת הדיינים וביאר הטעם שם מכיון שעיקר הפקדון הוא במחובר לקרקע אע"פ שאח"כ בצרן הנפקד הוי כתובע קרקע. ובנתיבות ס"ק ג' הוסיף אפי' אכלן מ"מ מסתעף ממקרקעי והוי כקרקע.
- ב.** ר"ן שם בשם הרשב"א וירושלמי. ובסמ"ע ס"ק י"ג כתב פי' בכל ענין אפי' היו צריכים לקרקע והש"ך כתב דהעיקר כהיש חולקין. וסוברים היש חולקין כיון שעכשיו היא תביעת ממון הוי כמטלטלין, רק שמדובר שיש חמש בצורות וחמש טעונות והודה בבצורות דלא הוי הילך כי הוא כבר בצרן, ופטור משום דהוי כפירת קרקע, נתיבות ס"ק ד'.
- ג.** גמ' שם ק' ורמב"ם פ"ד שם הלכה י"א. והיינו שהמוכר התנה איתו כך, וע"כ כל זמן שאינו קוצץ של בעל הקרקע. מפני שהפירות מהיניקה נתגדלו. אבל בהתנה המוכר איתו שיכול לקוץ מתי שהלוקח רוצה כל הפירות לבעל העצים. סמ"ע ס"ק ו'.
- ד.** דאין אדם מקפיד על כך בסתמא. סמ"ע ס"ק ז'.

ישוב הארץ ה' אין בעל הזיתים יכול לומר שלי אני נוטל אלא יעמדו במקומן.

ואם עקרון הנהר עם גושיהם בענין שראויים להתקיים על ידם יחלקו הפירות בעל השדה עם בעל הזיתים כל ג' שנים¹ ראשונות, ולאחר ג' שנים הכל לבעל השדה אלא שבעל השדה יתן לבעל הזיתים דמי הזיתים כמו שהיו שוים מתחילה כששטפן הנהר.

ב. אם לא נעקרו בגושיהן הכל לבעל השדה לאלתר². ונותן לו דמי זיתיו כמו שעומדים לנטיעות. ובחוצה לארץ אם בא בעל הזיתים ליטול זיתיו בין תוך ג' שנים בין לאחר ג' השנים הרשות בידו.

ח"מ סימן קפח סעיף ב

עין משפט ז.ט.ג.

עיין לעיל עין משפט ו

- ה. רמב"ם פ"ד משכנים הלכה י'. ממשנה ב"מ ק' ע"ב וברייתא ק"א ע"א. ועמדו חכמים על דעתן שהראשון ודאי יטע אחרים כמו שנטעם מתחילה, משא"כ השני אם יטלם הראשון השני לא יטע אחרים. סמ"ע ס"ק א'.
- ו. שבתוך ג' שנים יכול בעל האילן לומר אילו נטעתי זיתים חדשים היו פירותיהן ערלה, וע"י גוש העפר משלי נסתלק מהם איסור ערלה, משום כך לאחר ג' שנים יכול לומר השני אם לא אילנותך הייתי נוטע מחדש. סמ"ע ס"ק ג'.
- ז. ובתוך ג' שנים אינו צריך ליתן לו דמי זיתיו אלא נותן לו חצי פירות. סמ"ע ס"ק ב'. והט"ז חולק וס"ל דצריך לשלם דמי זיתיו מיד דאיך ישתמש בעל הקרקע בזיתיו של חברו בעל כורחו והוא צווח דלא ניחא לו בפירות. נתיבות.
- ח. ואף שהפירות בתוך ג' בלא נעקרו כגושיהם הם ערלה, מ"מ נפ"מ לענין גופות האילן או אם נתעבה האילן. סמ"ע ס"ק ד'.